

عاشوواره‌که‌ی سهدر له تاران

06-10-2019

نووسه‌ره‌کان

زریان روژه‌ه‌لاتی

کورتە : دەرکه‌وتنی موقتەدا سهدر له‌نیوان رێبه‌ری ئێران و قاسم سلیمانی فه‌رمانده‌ی سوپای قودس له‌ عاشوورای ئەمسالدا له‌ تاران، رووداوێکی گ‌رنج‌بوو که‌ ده‌شێ کارێگه‌ری له‌سه‌ر سیاسه‌تی ناوخۆی عێراق هه‌بێت.

دەرکەوتنی موقتەدا سەدر لە نیوان رێبەری ئێران و قاسم سلیمانی فەرماندەیی سوپای قودس لە عاشوورای ئەمسالدا لە تاران، رووداویکی گرنجیوو کە دەستی کاریگەری لەسەر سیاسەتی ناوخوای عێراق ھەبێت.

سەدر لە کاتی کەدا لە تاران دەرکەوت کە ناوکییە ناوخوایەکانی شیعەیی عێراق بە گۆر و تینەو بەردەوامن و مشتومرەکانیش لەسەر کابینەکی عادل عەبدولمەھدی درێژەیان ھەبە. بێجگە لەو، پەلکیشکردنی عێراقیش بۆ مەملانی ناوخوای و نیودەولەتی، بوو ھەتە بابەتێک کە حاشای لێناکرێت.

چۆن لە دەرکەوتنەکی سەدر لە تاران تێبگەین؟ لەو ھەش گرنجتر، ئەمە دەتوانن چ کاریگەرییەکی لەسەر سیاسەتی ناوخوای عێراق دا بنێت؟

بۆچی سەدر لە تاران دەرکەوت؟

لایەنگرانی سەدر پێیان باشە سەردانەکی ئەو بۆ تاران بە بابەتێکی ناسیاسی ھەژمار بکەن و زیاتر بەرگێکی ئایینی و شەخسی بە بەلایدا بدروون. تەنانت ھندیکیان بەلاوکردنەو ھەوێنی دانیشتنەکی موقتەدا سەدر لە نیوان خاوەنی و سلیمانی، بە بابەتێکی سیاسەتی ناوخوای ئێران ھەژمار دەکەن. بەلام، پێدەچن بۆ ئەو کەسانە کە بەدواداچوونی سیاسەتی عێراق و ناوخوا دەکەن، ئەستەمبەن باوەر بەم پاساوە بکەن. چونکە لە عاشووراکانی رابردوودا، سەدر دیمەنێکی وای پێشاننەداو ھەوێنی کە لە گەڵ بەرپرسیانی ئێراندا سارد و سەر.

بۆچوونیکی دیکەش باس لەو ھەوێنە کات کە لەوانە موقتەدا سەدر بۆ ریکەوتن لە گەڵ ئێرانییەکان سەبارەت بە تێپەرکردنی عادل عەبدولمەھدی سەردانی تاران کردبێت. بەلام ئەمەش ناچیتە عەقلەو ھە. چونکە، سەرەرای گۆشار و رەخنەکان، ھێشتا ھیچ ھەوێنی بەرچاوی سائیرۆن- سەدر بۆ لابردنی عەبدولمەھدی بەرچاوا ناکەوێت.

بەرای ھەندیکێ دیکەش، لەوانە سەدر خەریکی ناو بزیوانی ئێران و سعودیە بێت و، پێدەچن لەبەرئەو ھەوێنی سەردانی تاران کردبێت. راستییەکی، ئێران و سعودیە کە ناوکی بە ھەزرتیان لە عێراق و سەدر ھەبە بۆ ئەو ھەوێنی بتوانن گەتوگۆ بکەن. ئەوان دەتوانن لەرێگە ھەندیک لە وڵاتە عەرەبییەکانی کەنداو یان تەنانت راستەوخوا پەلام بۆ بەک بنێرن ئەگەر مەیلی دانووستاندنیان ھەبێت، ئەک سەدر کە ماو ھەبە لە گەڵ ئێرانییەکان لە ھەکتر لالووت بوون.

بەشیو ھەکی گشتی دەرکەوتن چەند ھۆکارێک بۆ دەرکەوتنەکی موقتەدا سەدر لە تاران دەستنیشان بکەین:

بەکەم: رۆلی ئایەتوللا کازمی حائیری و کیشەیی ناوخوای شیعە لە عێراق

دوای ھێرشێ فرۆکە بفرۆکەوانەکان بۆسەر بنگە و بارەگاکانی ھەشەدی شەعی، موقتەدا سەدر رایگەیاندا کە پێیان باشە ئەو ھەوێنی ئیسرائیل بێت و لە گەڵ بەشیک لە سەرکردەکانی ھەشەدی شەعی بە ملکەچبوون بۆ بپارەکانی ھۆمەت و بابەتی دروستکردنی ھێزی ئاسمانی ھەشەدی شەعی کەوتە ناوکییەو ھە. ھاوکات لە گەڵ ئەوانەشدا، ئایەتوللا سەید کازمی حائیری ھەسینی کە بە ئەسل کەرەلایە و لە ھەوێنی علمییە قومی وانە دەلێتەو ھە، ھەتوایەکی سەبارەت بە ھەرامکردنی مانەو ھەزەکانی ئەمریکا لە عێراق دەرکرد. کازمی حائیری لە ھەتوایەیدا ھەشەدی شەعی بە "موقەدەس" ناو بردو ھە. قسەکانی ئەم ئایەتوللا ھەشەدی بۆ سەدر گرنج و ناتوانن لێیان بێخەم بێت. چونکە، باوکی سەدر ھەسینی کردو ھە شیعەکان پەپرەو لەم ئایەتوللا ھە بکەن! ئەگەر سەدر گۆی بەمە نەدات، دوورنییە بەشیک لەو لایەنگرانە لێ بەتەکیتەو ھە کە "تەقلید"ی کازمی حائیری دەکەن. بە ئەگەری زۆر، سەدر ناتوانن بە تەواوی واز لە گوتارەکانی پێشووی خۆی سەبارەت بە سەرەخوای سیاسەتی عێراق بنێت، بەلام مەملانی زیاتر لە گەڵ ھەشەدی شەعی (بەشیک لەو ھەزە) و گۆینەدان بە کازمی حائیری، پوتانسیلی دابەشکردنیکی دیکە لە نیو سەدرییەکان تێدایە کە زەحمەتە لەم ئان و ساتەدا موقتەدا سەدر ریسکیکی وا لە پێشچاوا بکەن.

موقتەدا سەدر جەند جارىڭ ھۆشدارى داۋەتە ھۆكۈمەت و خاۋازبارى ئەۋە بوۋە كە بىلايەن بىت و بەلەي ھەندىڭدا نەيشكىننەتەۋە. دەشنى ئەمەش ئامازەبى بۇ ئەۋ نىگەرئانەي كە سەبارەت بە پىدائى پۇستى گىرنگ بە ھەندىڭ لە بەرپىرسانى بەدر و داشكاندىنى سىياسەتەكان بەلەي فراكسىيۇنە رىكابەرەكەي سەدر لە ئارادان. دانوستاندن لەگەل بەرپىرسانى ئىران دەتوانى كارىگەرى لەسەر كىشەي نىۋان سەدر و لايەنەكانى پىكھىنەرى ھۆكۈمەت ھەبىت.

دوۋەم: پەيوەندى پر لە ھەلبەز و داۋەزى سەدر لەگەل ئىران، بەلام بەردەوام

سەدر لە بنەمالەيەكى نىۋادارى شىعەيە كە لەرپىگەي خىزانەكەيەۋە بە خالىكى بەيەكگەپىشتنى سىياسەت و مەزھەب لە عىراق و لوپنان و ئىران ھەژمار دەكرىت. خىزمەتەي سەدرىيەكانى عىراق و لوپنان لەگەل بەكترى و بەيەكگەپىشتنىشيان بە مالەكانى خومەينى و خاتەمى (ئىران) لەرپىگەي ھاۋسەرگىرىيەۋە، گىرپىيەكى ئەۋ پەيوەندىيە سىياسى- مەزھەبىيەن. جگە لەۋە، ھەسەن نەسروللاي رىبەرى خىزبوللاي لوپنانىش تىكەلئايەيەكى بەھىزى لەگەل بنەمالەي سەدرىيەكان ھەبوۋە دەشنى رۇلىكىشى لە پەيوەندى ئىران و سەدردا ھەبىت.

نوۋسىنگەي تايەتەي موقتەدا سەدر، تائىستا سىفەتى "ھۆججەتولئىسلام ۋەلموسلمىن" ى بۇ بەكاردىننىت كە لە كۆي پىنج پلە، سىيەم پلەي رۇحانىيەكانى شىعەيە. بەلام كەسانى نىزىك لەۋ نەيانشاردوۋەتەۋە كە بەتەماي ۋەرگرتنى پلەي ئايەتوللايە كە پىندەچى جۇرى پەيوەندىيەكانى لەگەل ھەۋزەي قوم (ئىران) و ھەۋزەي نەجەف (ئايەتوللايە ھەلى سىستانى) ھۆكارىڭ بوۋىن كە تائىستا نەگەپىشتوۋەتە ئەۋ پلەيە. موقتەدا سەدر ۋانەي (خارجى) لە قوم ۋەرگرتوۋە كە مەرجىكى ۋەرگرتنى پلەي ئاتوللايە، بەلام تائىستا بەۋ مەرامەي نەگەپىشتوۋە. سەرەپاي ئەۋەي كە سالانىڭ لە ئىران ماۋەتەۋە و ۋانەي دىنى خويندوۋە، بەلام لەرۋوي سىياسىيەۋە لە نىۋەي دوۋەمى 2000ھەكان بەدوۋە سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانىدا لەگەل تاران درووستبوۋ. كار گەپىشتە ئەۋەي كە لايەنگرانى سەدر تەنانت لەگەل گروۋپە شىعەيەكانى نىزىك لە ئىرانىش لە بەكىاندا و دۇرى قاسم سلىمانى فەرماندەي سوپاي قودسى ئىرانىش درووشمىان كوتەۋە(با قاسم سلىمانى..... ھۇا صدر ربانى). سەدر زياتر لە سىياسەتتىكى مەزھەبى، روۋي لە گوتارىكى ناسىۋنالسىتى- دىنى كرد و لە دەرئەنجامى ئەۋەشدا پەيوەندى لەگەل سەۋدىيە و ۋلاتانى سوننە مەزھەبىشدا گەشەپىدا. ئەۋ پىشتىر رايگەياندبوۋ كە دۇرى دەستوۋەردانە لە كاروبارى ناۋخۇبى عىراق، بەلام ناشىۋەيت عىراق بىتتە مەيدانى دۇرئايەتلىكردنى دراۋسىيەكانى كە ئامازەبەكە بۇ كىشەكانى نىۋان ئىران و ئەمىرىكا و ۋلاتانى دىكە. ھەلبەت لەگەل ئەمەشدا پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران نەچىراند و لە ئاستى ناۋخۇبى عىراقىشدا، سەرئەنجام رازىبوۋە لەگەل ژمارەيەك لەۋ ھىزانەي كە بە نىزىك لە ئىران دەناسرىن، بىتتە كۆلەگەيەك بۇ پىكھىنەنى ھۆكۈمەت!

سىيەم: سوپرايەكانى سەدر

موقتەدا سەدر بە كەسايەتتەيەك نىۋبانگى دركردوۋە كە جارجار بىرپارى كتوپر دەدات. لەم ماۋەيەي دواپىشدا، مەيلى بەكارھىنەنى تويەرى زيادبوۋە و بەشنىك لە پەيامەكانى لەۋ رىگەيەۋە دەگەپىننىت. ئەمەش واىكردوۋە كە تاۋەكو ئەندازەيەك ھاۋشىۋەي سەرۋك ترەمپ بىت لە ئەمىرىكا!

موقتەدا سەدر جەند جارىڭ بىرپارىدوۋە و دواتر بەجۇرىڭ لىي پەشمانبوۋەتەۋە. ۋەك ھەلۋەشاندىنەۋەي سوپاي مەھدى كە دواتر بە ناۋي (سەرايە سەلام) داينايەۋە، لەگەل بىرپارى تەركى سىياسەت كە دواتر روۋي تىكردەۋە. دەشنى ئەمەي ئىستان، بىرپارىكى دىكەي كتوپرىن بۇ باشترکردنى پەيوەندىيەكانى لەگەل ئىران.

ئەنجام

سەدرانەكەي موقتەدا سەدر بۇ ئىران، ئەۋپىش دواي قۇناخىكى سارد و سىرپ لە پەيوەندىيەكانى لەگەل تاران، ناتوانى سىياسى نەبىت. پىنگەي ئايىنى- سىياسى سەدر ۋابەستەي دىناي شىعەيە و لەۋەشدا لە چەند خالىكى ۋەك ۋابەستەي خىزانى و ۋابەستەي ئايىنى، بە ئىرانەۋە دەبەستىتەۋە. جگە لەۋە، لەرۋوي سىياسىشەۋە پىگەكەي لە سىياسەتى ئىستان عىراقدا و دۇخى ھۆكۈمەتلىش، تاۋەكو ئەندازەيەكى زۇر گىردراۋي چۇنىيەتى مامەلەي سەدرن لەگەل ئەۋ گروۋپانەي كە بە نىزىكى ئىران ھەژمار دەكرىن. پىچەۋانەۋەي ئەۋەي باسدەكرىت، رەنگە گۇرپىنى عادل عەبدولمەھدى لەم قۇناخدا بە قازانجى سەدر نەبىت و ئەمەش تاۋەكو ئەندازەيەك ۋابەستەي ھىۋىكردنەۋەي گىرپىيە ناۋخۇبىيەكانە كە لەۋەشدا ناتوانى رۇلى ئىران لەپىش چاۋ نەگىرت.

بە ئەگەرى زۇر، دەرگەۋتەكەي سەدر لەنىۋان خامنەي و سلىمانى لە تاران، بە كەمكردنەۋەي لانىكەم كورتخايەنى ناكۇبىيە ناۋخۇبىيەكانى شىعە و بەتايەتى ناكۇبىيەكانى سەدر لەگەل بەشنىك لە ھەشدى شەعبى تەرجمە دەبىتەۋە.

